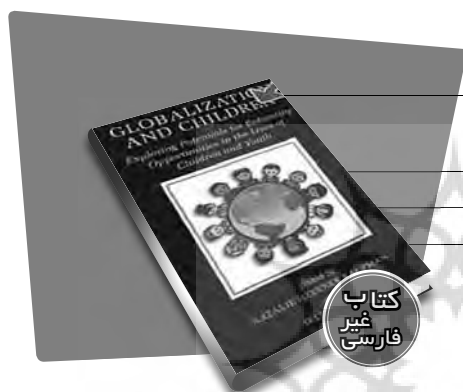

ارتقای فرصتها در زندگی کودکان و جوانان

• ویلم ون ولیت*
ترجمه: نیوشا معراج

- Globalization and Children: Exploring Potentials for Enhancing Opportunities in the lives of children and youth.
- Hevener Kaufman, Natali and Rizzini, Iren (eds.)
- New York: Klawer Plenum
- 2002, 176pp.

تأمین کنندگان سودجوی کالاها و خدمات، کودکان و جوانان را به عنوان بازار بسیار سودمندی شناخته‌اند و به آنها به عنوان خریداران روبه گسترش مد، موسیقی، لوازم ورزشی و کالاهای تفریحی نگاه می‌کنند

با در نظر گرفتن اینکه اولاً کودکان در همه جا نسبت مهمی از جمعیت را تشکیل می‌دهند و دوم اینکه هیچ کشوری در دنیا از تأثیر جهانی شدن بر کنار نیست، این موضوع باعث تعجب است که چطور درباره اثرات جهانی شدن بر کودکان مطالب کمی نوشته شده است. به علاوه، کمبود بسیار چنین ادبیاتی دلالت‌گویی بر حاشیه‌ای بودن جوانان - به سادگی به این دلیل که آنها جوان‌اند - در دنیای کنونی است که پارادایم مسلط افراد را عمدتاً بر اساس سهم‌شان در سودآوری اقتصادی ارزش‌گذاری می‌کند. بنابراین «جهانی شدن و کودکان»... کتاب مناسبی است و موجب می‌شود به موضوعات مهمی که قاعداً مورد غفلت محققان واقع شده‌اند، مستقیماً توجه شود. این کتاب بر اساس دو سمینار که توسط دیدبان بین‌المللی کودک برگزار شده، گردآوری شده است. کتاب شامل ۱۳ فصل است که در سه بخش سازمان یافته و خلاصه‌ای از نتایج که بخش چهارم را تشکیل می‌دهد. بخش اول، «دیدگاه جهانی» را طرح می‌کند و با مرور دیدگاه‌های حقوقی و میان فرهنگی جهانی شدن در ارتباط با کودکان و جوانان، از طرح چارچوبی برای مطالعه جهانی شدن عبور کرده و به سوی گفت‌وگو پیرامون مردم سالاری در زندگی کودکان پیش می‌رود.

بخش دوم، با عنوان «روندهای جهانی در زندگی کودکان» شامل پنج فصل است که زندگی خانوادگی، مشارکت مدنی، محیط زیست، رسانه‌ها و ملاحظات توسعه‌ای - بوم‌شناختی را پوشش می‌دهد. بخش سوم، «نگاه از منظر تغییرات جهانی به زندگی واقعی کودکان» نام دارد. هر سه فصل آن مرتبط با آمریکای لاتین است. اولین فصل بر رفتار کلی گذار به دموکراسی در این منطقه از جهان اشاره دارد. با این حال، دلیل استنتاج آن آشکار نیست آنچنان که به هیچ وجه این گذار دموکراتیک را، به زندگی کودکان پیوند نمی‌زند.

بخش چهارم شامل نتیجه‌گیری خیلی مختصر ویراستاران است که رؤس مطالب قبلی را تکرار می‌کنند، برای مثال

جهانی شدن اثرات خود را بر کودکان و جوانان در حوزه‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی آشکار می‌کند و ترکیبی از نتایج مثبت به همان اندازه پیامدهای منفی شکل می‌گیرد. در این بخش همچنین بر اهمیت گوش دادن به سخنان کودکان و احترام به نظرات آنان تأکید می‌شود. گرچه مخاطب مورد نظر کتاب مشخص نیست من حیث‌المجموع این کتاب می‌تواند برای خوانندگانی مفید باشد که به دنبال آشنایی با جنبه‌های ویژه چگونگی ارتباط جهانی شدن با کودکان و جوانان‌اند. با این وجود، نقش فصول منحصر به فرد همیشه روشن نیست. برخی فصول به جنبه‌های جهانی شدن می‌پردازند اما هیچ توجهی به کودکان نداشته و یا اینکه توجه اندکی به آنها می‌کنند (برای مثال فصولی که به مشارکت مدنی، گذار دموکراتیک در امریکای لاتین و سیاستهای

می‌تواند براین نظر باشد که ظرفیت ادغام فصول مختلف در یک سیمای حقیقتاً منسجم عمدتاً تحقق نیافته است.

عمق مطالب کتاب تاحدودی متفاوت است. فصول بخش یک مفصل‌ترین و قوی‌ترین فصول‌اند. همین‌طور فصل مربوط به برزیل خوب پرورده شده و الگوی خوبی برای پیروی نویسندگان از آن است. در فصول دیگر فرصت‌ها برای به دست آوردن بینش‌های مفید با ایجاز در پاراگراف کوتاه و بعضاً فقط یک جمله محدود می‌شود که صرفاً نکته‌ای را پیش می‌کشد بدون اینکه به پاراگراف‌های بعدی مربوط باشد و یا در مورد آن بحث شود. برای مثال، یک پاراگراف یک جمله‌ای در خصوص مشارکت مدنی یافته‌ای از برابر را ذکر می‌کند که «جوانی که در انتفاضه فلسطین مشارکت نموده گفته که به بلوغ، اعتماد به نفس و احساس سودمندی بیشتری رسیده است. هیچ بسط و تفصیلی در خصوص این موضوع داده نشده است. شناخت بیشتر در این مورد جالب خواهد بود.

کتاب جهانی شدن و کودکان ... به حوزه مصرف‌تجاری که جوانان به طور آشکار آن را در رابطه با جهانی شدن متمایز می‌کنند، نمی‌پردازد. تأمین‌کنندگان سودجوی کالاها و خدمات، کودکان و جوانان را به عنوان بازار بسیار سودمندی شناخته‌اند و به آنها به عنوان خریداران روبه گسترش مد، موسیقی، لوازم ورزشی و کالاهای تفریحی نگاه می‌کند. اغلب حکومت‌های محلی از این توسعه به آسانی حمایت می‌کنند. برخی شهرها که از فقدان منابع رنج می‌برند، که خود ناشی از کاهش شدید مشاغل تولیدی (به دلیل آزادسازی اقتصادی و مقررات زدایی مالی) است، به دنبال مقررات مالی و منافع جدید در بیرون از بازار جهانی‌اند.

به این منظور، دولتمردان و برنامه‌ریزان شهری به طور فزاینده‌ای به «توسعه فرهنگی» به عنوان یک راهبرد برتر برای رشد اقتصادی توجه می‌کنند. در این ارتباط، فرهنگ به طور وسیع و معناداری شامل خرید و گذران اوقات فراغت کالایی شده است. کودکان و جوانان به طور مستقیم

دولتمردان و برنامه‌ریزان شهری به طور فزاینده‌ای به «توسعه فرهنگی» به عنوان یک راهبرد برتر برای رشد اقتصادی توجه می‌کنند

نئولیبرال در جامائیکا می‌پردازند، با این حال فصلی دیگر به زمینه‌های توسعه‌ای و بوم‌شناختی کودکان می‌پردازد اما توجه اندکی را به جهانی شدن مبذول می‌دارد. ساختار کتاب اندکی دلخواهانه است به گونه‌ای که هم‌پوشانی معناداری میان فصول بخش اول و دوم وجود دارد که به جنبه‌های دموکراتیزه شدن می‌پردازد. ویراستاران، فصل مقدماتی قرص و محکم و نتیجه‌گیری موجز اما استخوان‌داری را فراهم کرده‌اند. اما در هیچ جای کتاب سعی نکرده‌اند فصول پراکنده را در کنار یکدیگر جفت و جور کنند. ویراستاران از میان این فصول بینش‌هایی را که بتوان آنها را در یک مجموعه بزرگ‌تر گردآوری نمود بیرون نمی‌کشند و دیدگاه‌های مختلف را با یکدیگر سازگار نمی‌کنند (برای مثال فصل ۱۰ تصویری غمبار از دموکراسی امریکای لاتین به دست می‌دهد که در تقابل با فصل بعدی است که پیشرفت‌های مثبت را در برزیل مرور می‌کند). از این رو خواننده

به صورتی مشابه، این کتاب از کنار ظهور شبکه‌های فراملی جوانان می‌گذرد، شبکه‌هایی که توسعه‌شان عمدتاً با پیشرفت فناوریهای اطلاعات و ارتباطات که پشتیبان جهانی شدن است تسهیل شده است

بیماریهای کودکان و بهبود وضعیت غذایی در بسیاری از کشورها - اما نه در همه آنها است. اثرات منفی شامل قرار گرفتن گسترده‌تر در معرض انواع مختلف آلودگیهای زیست محیطی، افزایش فوق‌العاده میزان چاقی، نرخهای تکان‌دهنده مرگ‌ومیر ناشی از مصرف دخانیات که از کودکی شروع می‌شود و اثرات مخرب اعتیاد به موادمخدر و ویروس ایدز بر کودکان و خانواده و اجتماعی که در آن بزرگ می‌شوند.

متأسفانه، شماری از محذوفات کتاب شناختی در این کتاب، مانع از این می‌شوند که خواننده مراجعی را که کنجکاوی‌اش را برمی‌انگیزند دنبال کند. برای مثال، فصل ۱۲ بدون ارائه جزئیات بیشتر، از جوانان در رابطه با تلاش‌های مربوط به تقلیل ستیژهای اجتماعی منجر به مرگ در جامائیکا سخن می‌گوید، جایی که سیاستهای تعدیل ساختاری، سنتهای جامعه‌ای را تضعیف و الگوهای مقتدرانه دیرینه رامضمحل کرده است. احزاب در حال جنگ ظاهراً به فعالیت جوانان به عنوان شیوه‌ای برای کاهش خشونت اولویت بخشیده‌اند.

اما متأسفانه پژوهشی که به عنوان منبع این مشاهده مورد استناد قرار می‌گیرد در میان مراجع ذکر شده در پایان فصل نیست. فقدان چنین مراجعی مربوط به پژوهشی درباره مشارکت جوانان است که پژوهشی صرفاً از نوع همبستگی و مقطعی نبود بلکه مبتنی بر یک گروه مقایسه‌ای به دقت انتخاب شده بود.

نقد کوچکی را می‌توان به برخی از عناوین به کار رفته در کتاب وارد کرد که به چیزهایی می‌پردازند که گاه تا اندازه‌ای متفاوت از چیزی است که عملاً ارائه می‌کند. برای مثال فصل ۸ عنوان «کودکان و رسانه» را دارد. اما فقط در مورد تلویزیون بحث می‌کند و با تمرکزش برخشونت محدودتر می‌شود. بخش سوم ادعای پرداختن به جهانی شدن در «زندگی واقعی کودکان» را دارد اما یکی از همه فصلش اصلاً ارتباطی به کودکان ندارد و فصل دیگر چشم‌انداز متحجرانه (catasopic) محدودی را ارائه می‌کند. عنوان کتاب مشخص نمی‌کند که آسیا و آفریقا فقط به طور گذرا مورد اشاره واقع می‌شوند در حالی که جهت‌گیری به سوی امریکای لاتین در کتاب حکمفرماست.

در تحلیل نهایی، این کتاب کمک می‌کند تا بلاواسطه به جهانی شدن به مثابه زمینه انتقادی رشد کودک توجه کنیم. به این منظور، به جنبه‌هایی می‌پردازد که بازتاب تجربه و تخصص حرفه‌ای مؤلفان است. متأسفانه کتاب برخی از جنبه‌های مهم دیگر جهانی شدن را در ارتباط با افراد جوان مورد توجه قرار نمی‌دهد. به این لحاظ کتاب باید در خدمت دعوت و تشویق دیگران برای پرداختن بیشتر به این حوزه تحقیق و عمل باشد.

پی‌نوشت:

*willem Van Vliet

و غیرمستقیم منابع عمده سود برای پیدایش این گونه صنعتیهای فرهنگ شهری‌اند. برای مثال تنها در ایالات متحده هزینه شخصی جوانان فقط برای تنقلات، نوشابه‌ها، سرگرمی و لباس بالغ ۲۰۰ بیلیون دلار در هر سال است.

جوانان امریکایی سال گذشته ۱۷۲ بیلیون دلار برای صحبت با موبایل صرف کردند. با این حال، هنوز از همتایان اروپایی‌شان یعنی جایی که داشتن موبایل شایع‌تر است، عقب‌ترند.

شاید منصفانه نباشد که کتاب را به خاطر آنچه مورد بحث قرار نداده، مورد انتقاد قرار داد. با این حال، غیبت کودکان و جوانان به عنوان مشارکت‌کنندگان در یک فرهنگ مصرفی جهانی فرصتی فراموش شده ارائه می‌کند تا به بررسی سؤالاتی درباب نقش جوانان در رابطه با اهداف متداول جهانی شدن، خصوصاً علیه سابقه تلاش‌های جوانانی بپردازد که می‌خواهند چارچوبهای هنجاری بدیلی را برای توسعه ارائه کنند.

به صورتی مشابه، این کتاب از کنار ظهور شبکه‌های فراملی جوانان می‌گذرد، شبکه‌هایی که توسعه‌شان عمدتاً با پیشرفت فناوریهای اطلاعات و ارتباطات که پشتیبان جهانی شدن است تسهیل شده است. همراه با آگاهی بیشتر و اجرای حقوق بشر در کل و حقوقی که در مورد کودک به طور خاص در کنوانسیون سازمان ملل تصریح شده است، ائتلافهای حامی و عمل‌گرای جوانانی که از مرزهای ملی فراگذاشته‌اند، افزایش بسیاری یافته است.

این روند، علاقه به برنامه‌ریزی مشارکتی و تصمیم‌گیری با همکاری جوانان در اجتماعات و محیط محلی‌شان را برانگیخته و تقویت کرده است.

عنوان مهم دیگری که به ندرت در کتاب جهانی شدن و کودکان طرح می‌گردد مربوط به اثرات جهانی شدن بر سلامت کودکان و جوانان است. اثرات مشاهده شده شامل نتایج مثبت برنامه‌های کاهش و حذف

